

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

До захисту допустити:
Протокол засідання кафедри

Завідувач кафедри
_____ Іванова Т. В.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
«__» _____ 2025 р.

**«ВІЗУАЛЬНИЙ НАРАТИВ
ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ В КРИЗОВИХ УМОВАХ»**

Кваліфікаційна робота
здобувачки вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Журналістика. Медіакомунікації та
зв'язки з громадськістю»
Гарбар Анастасії Сергіївни
Науковий керівник:
Безчотнікова С. В., професор
кафедри соціальних комунікацій,
доктор філологічних наук, професор

Рецензент:
Куликов А. В., ведучий, голова
Комісії з журналістської етики
України

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«__» _____ 20__ р.

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

Рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень вищої освіти

Шифр та назва спеціальності С7 Журналістика

Освітньо-професійна програма «Журналістика. Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Гарбар Анастасії Сергіївни

1. Тема роботи «Візуальний наратив як інструмент комунікації в кризових умовах», керівник роботи Безчотнікова Світлана Володимирівна, професор кафедри соціальних комунікацій, доктор філологічних наук, професор.

затверджені наказом Маріупольського державного університету від «__» ____ 2025 р. №__

2. Строк подання здобувачем роботи _____

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Метою дослідження є розробка концепції й прототипу виставкового елемента для ефективної актуалізації наративу «Об'єкти візуальної пам'яті» міст-героїв України.

Об'єкт дослідження – динаміка візуальної комунікації в умовах соціальної нестабільності та воєнних конфліктів. **Предметом дослідження** є візуальний наратив та його трансформація в гібридний виставковий елемент як інструмент формування «об'єктів візуальної пам'яті» міст-героїв України.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ КРИЗИ.

1.1. Візуальний наратив як феномен комунікації.

1.2. Теорії та концепції, релевантні кризовій комунікації. Концептуалізація «об'єктів візуальної пам'яті» як метафори.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ УКРАЇНСЬКОЇ СТІЙКОСТІ В МІСТАХ-ГЕРОЯХ.

2.1. Типологія та семіотичний аналіз візуальних образів української стійкості.

2.2. Роль цифрового простору у поширенні та модифікації візуального наративу кризи.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ІНТЕРАКТИВНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТУ АКТУАЛІЗАЦІЇ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ.

3.1. Концептуальні основи виставкового елемента «Місто-герой».

3.2. Технологічна реалізація та комунікаційна ефективність мультимедійного артефакту.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Затвердження теми, мети, завдань та структури роботи.	01.09.2025-05.09.2025	
2.	Збір, аналіз та систематизація науково-теоретичних, емпіричних і документальних джерел для формування бази дослідження.	08.09.2025-19.09.2025	
3.	Розробка теоретичних засад дослідження, обґрунтування концепції «об'єкти візуальної пам'яті» як проактивного наративу.	22.09.2025-26.09.2025	
4.	Проведення семіотичного аналізу візуальних образів міст-героїв та формування типології наративів української стійкості.	29.09.2025-10.10.2025	
5.	Аналіз ролі цифрового простору у поширенні візуального наративу та обґрунтування принципів гібридної комунікації.	13.10.2025-24.10.2025	
6.	Розробка концепції гібридного виставкового елемента «Місто-герой», включаючи III-генерацію візуальних символів.	27.10.2025-31.10.2025	
7.	Обґрунтування технологічної реалізації (інтеграція QR-коду, хостинг контенту) та оцінка комунікаційної ефективності мультимедійного артефакту.	03.11.2025-07.11.2025	
8.	Формулювання висновків роботи, синтез та узагальнення отриманих теоретичних і практичних результатів.	10.11.2025-14.11.2025	
9.	Остаточна вичитка, коректура тексту, оформлення додатків, списку використаних джерел відповідно до ДСТУ.	17.11.2025-21.11.2025	
10.	Фіналізація презентаційного матеріалу та підготовка доповіді для успішного захисту кваліфікаційної роботи.	24.11.2025-28.11.2025	

Здобувач

(підпис)

Гарбар А. С.

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи

(підпис)

Безчотнікова С. В.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ КРИЗИ.....	9
1.1. Візуальний наратив як феномен комунікації.....	9
1.2. Теорії та концепції, релевантні кризовій комунікації. Концептуалізація «об'єктів візуальної пам'яті» як метафори.....	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ УКРАЇНСЬКОЇ СТІЙКОСТІ В МІСТАХ-ГЕРОЯХ.....	16
2.1. Типологія та семіотичний аналіз візуальних образів української стійкості.....	16
2.2. Роль цифрового простору у поширенні та модифікації візуального наративу кризи.....	22
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ІНТЕРАКТИВНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТУ АКТУАЛІЗАЦІЇ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ.....	25
3.1. Концептуальні основи виставкового елемента «Місто-герой».	25
3.2. Технологічна реалізація та комунікаційна ефективність мультимедійного артефакту.....	30
ВИСНОВОК.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38
АНАЛІЗОВАНІ ДЖЕРЕЛА.....	41
ДОДАТКИ.....	44

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена безпрецедентним рівнем кризової комунікації в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України. Візуальний контент став ключовим інструментом не лише фіксації подій, але й формування національної та міжнародної свідомості щодо української стійкості. Міста-герої (Волноваха, Гостомель, Маріуполь, Харків, Херсон, Чернігів) перетворилися на символічні простори, де матеріальні об'єкти (руйнування та вцілілі будівлі) несуть потужний візуальний наратив. Концептуалізація цього концепту через метафору «об'єкти візуальної пам'яті» дозволяє перейти від простої фіксації руйнувань до глибокого аналізу механізмів колективної пам'яті та ідентичності.

Оскільки, звичайні візуальні образи (руїни, меморіали, фотографії) можуть залишатися лише пасивними свідченнями подій. Але коли вони інтерпретуються як об'єкти візуальної пам'яті, вони набувають проактивної функції – не просто зберігають минуле, а активно формують майбутнє через комунікацію, символіку та мобілізацію суспільства. Маріуполь, Харків, Чернігів та інші міста України, набувши статусу міст-героїв, стали символічними просторами візуальної пам'яті, де руїни та реконструйовані будівлі відображають витривалість народу й слугують маркерами спільної ідентичності.

Наявні наукові розвідки недостатньо висвітлюють створення виставкових об'єктів як ефективного інструменту комунікації та меморіалізації. Обґрунтування теоретичних засад та практична розробка такого виставкового елемента є нагальною потребою для ефективного використання візуального наративу у публічній дипломатії та процесах посткризового відновлення.

Ступінь дослідження обраної теми характеризується міждисциплінарним підходом й серед наявних напрацювань можемо виокремити три основні наукові напрямки: теорію візуальної комунікації та

нарративу, представлену фундаментальними роботами Ролана Барта, Владислава Власова та Джона Фіске, що забезпечують семіотичний інструментарій для аналізу зображення та його функції у формуванні сенсів; концепції кризової комунікації та колективної пам'яті, розроблені П'єром Нора, Яном Ассманом та сучасними дослідниками, які аналізують роль медіа у роботі з травмою та конструюванні національної пам'яті в умовах конфлікту; а також праці з іммерсивної та гібридної комунікації, присвячені VR/AR технологіям та інтеграції цифрових медіа у фізичний простір. Попри значний теоретичний доробок, що окремо висвітлює ці аспекти, у сучасній науці бракує комплексних досліджень, які б поєднували аналіз візуального нарративу конкретних українських міст-героїв із розробкою практичного інструментарію для ефективної актуалізації концепту «об'єкти візуальної пам'яті», що обґрунтовує необхідність подальшої розробки обраної теми. Руїни та відновлені будівлі, осмислені як об'єкти візуальної пам'яті, стають активними комунікативними маркерами, які мобілізують суспільство та формують міжнародний дискурс про українську стійкість.

Об'єкт дослідження – динаміка візуальної комунікації в умовах соціальної нестабільності та воєнних конфліктів. **Предметом дослідження** є візуальний нарратив та його трансформація в гібридний виставковий елемент як інструмент формування «об'єктів візуальної пам'яті» міст-героїв України.

Метою дослідження є розробка концепції й прототипу виставкового елемента для ефективної актуалізації нарративу «об'єкти візуальної пам'яті» міст-героїв України.

Для досягнення мети визначено послідовне виконання таких **завдань**:

1. проаналізувати та систематизувати ключові концепції візуального нарративу, кризової комунікації;
2. обґрунтувати теоретичні засади візуального нарративу як інструменту комунікації в умовах кризи;
3. розкрити зміст метафори та нарративу «об'єкти візуальної пам'яті»;

4. здійснити семіотичний аналіз та запропонувати типологію ключових візуальних образів, що формують наратив стійкості у вибраних містах-героях, та дослідити роль цифрового простору в їх поширенні;

5. обґрунтувати комунікаційну ефективність мультимедійного артефакту як засобу іммерсивної комунікації;

6. описати процес технологічної реалізації виставкового елементу.

Джерельною базою дослідження слугували:

— візуальні матеріали, а саме фото- та відеодокументи, офіційно оприлюднені державними та волонтерськими організаціями (СБУ, МВС, Міністерство культури, медіа-платформа *Ukraine War Archive* тощо);

— стріт-арт та мурали (документація візуального вуличного мистецтва, створеного у містах-героях під час/після активних бойових дій);

— відеофрагменти, аудіоісторії та інтерв'ю з місцевими жителями, які стали основою для контенту, що інтегрується через QR-код;

— медіа-контент — публікації про зруйновані об'єкти у провідних вітчизняних та міжнародних ЗМІ, що слугували для верифікації ключових візуальних символів.

Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи та підходи, зокрема такі як: системний підхід (для розгляду комунікації як комплексної системи); семіотичний аналіз (для інтерпретації символів та візуальних кодів); кейс-стаді (для детального аналізу візуальних образів міст-героїв); а також метод моделювання і проектування (використані безпосередньо при розробці концепції виставкового елемента). Вибір методів безпосередньо підпорядкований реалізації поставлених завдань.

Практичне значення роботи полягає у розробці та обґрунтуванні інноваційного підходу до меморіалізації та комунікації досвіду кризи. Основний результат — концепція мультимедійного виставкового елемента, готова до впровадження. Результати можуть бути використані органами публічної влади та культурними інституціями для публічної дипломатії та створення міжнародних експозицій.

Обґрунтування та розробка концепції візуального наративу «об'єкти візуальної пам'яті», а також створення проєкту та макету виставкового елемента виконані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Результати й основні аспекти дослідження були оприлюднені під час участі у III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі», яка відбувалася 23-24 жовтня 2025 року на базі Маріупольського державного університету.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ КРИЗИ

1.1. Візуальний наратив як феномен комунікації

Візуальний наратив є ключовим елементом сучасного комунікаційного простору, особливо в умовах соціальної кризи, де він виступає потужним інструментом впливу на колективну свідомість. Його сутність полягає у послідовності взаємопов'язаних візуальних образів, які формують зв'язну історію, що виходить за рамки простої фіксації події. На відміну від вербального тексту, візуальний наратив має прямий, емоційно насичений доступ до свідомості реципієнта, що значно прискорює процес кодування та декодування інформації.

Наративний потенціал візуальних образів розкривається через двошарову структуру, що базується на семіотичному аналізі. Ми погоджуємося з міркуваннями І. Несен, яка зауважує на тому, що «Сучасний семіотичний аналіз визначив три рівні дослідження знакових систем, три аспекти семіотичної проблематики: синтагматичний, що вивчає структуру поєднання, співвідношення знаків та моделей; парадигматичний, який розглядає співвідношення між знаковими системами та тими, хто їх досліджує, інтерпретує та використовує; семантичний, що виявляє знаковий зміст явищ» [12, с. 37]. Концепція «двошарової структури» у візуальному наративі найчастіше відсилає до класичних семіотичних моделей, які розрізняють буквальне та приховане значення.

Центральною фігурою у визначенні «двошаровості» візуального образу вважають Р. Барта. У своїй праці «Риторика образу» (1964) він аналізує рекламний постер пасти Panzani і виводить структуру, яка створює візуальний наратив. Свідченням зазначеного є міркування О. Легези, який досліджує

творчість Р. Барта. Саме Р. Барт сформулював принципове розмежування між денотацією та конотацією. Денотація відображає пряме, буквальне значення об'єкта (наприклад, пошкоджена стіна), тоді як конотація надає йому вторинних, символічних значень, що залежать від культурного та історичного контексту (наприклад, ця ж стіна конотує незламність, пам'ять чи опір) [10]. У кризовому контексті комунікаційна ефективність візуального наративу цілком залежить від конотації, оскільки саме вона перетворює руйнування на символ і викликає необхідний емоційний відгук – емпатію, солідарність чи гнів.

Крім того, ефективний візуальний наратив використовує класичні літературні прийоми, адаптовані до зорового ряду:

— сюжетність – навіть одиничне зображення може містити натяк на розвиток події (наприклад, момент вибуху або його наслідки);

— візуальна метафора – використання образів, що замінюють абстрактні поняття (наприклад, уцілілий прапор над руїнами як метафора надії);

— анкерування – використання короткого вербального супроводу (підпису, пов'язаного з психологічною технікою зв'язування певних емоційних станів з конкретними стимулами) для фіксації та спрямування інтерпретації зображення, зменшуючи його багатозначність.

У періоди соціальної нестабільності, коли моральний стан людей є надзвичайно хитким, візуальний наратив виконує низку критично важливих соціальних та психологічних функцій. Серед найважливіших варто виокремити такі:

1. Візуальні образи слугують первинним і найбільш переконливим свідченням воєнних злочинів та руйнувань, забезпечуючи фактичну основу для подальших правових та історичних оцінок.

2. Швидке поширення візуальних символів через цифрові платформи дозволяє оперативно інтегрувати спільний травматичний чи героїчний досвід у національну свідомість. Таким чином, візуальний наратив сприяє перетворенню епізодичних подій на значущі місця пам'яті.

3. Візуальний контент впливає на лімбічну систему мозку, викликаючи сильні емоції, які є рушійною силою для колективної дії, опору та підтримки. Він слугує інструментом консолідації як всередині країни, так і на міжнародному рівні.

4. Візуальні символи, пов'язані з містами-героями, стають маркерами національної чи локальної ідентичності. Вони допомагають людям, що пережили травму, відчувати приналежність до спільного опору.

5. Візуальний наратив активно використовується як інструмент боротьби з дезінформацією та пропагандою ворога, пропонуючи автентичні образи, що спростовують маніпулятивні вербальні чи візуальні повідомлення.

Таким чином, візуальний наратив є не просто ілюстрацією подій, а цілісною комунікаційною стратегією, яка використовує глибинні механізми сприйняття для формування сенсів та управління соціальною реакцією в умовах надзвичайної ситуації. Його здатність швидко долати мовні бар'єри та генерувати потужний емоційний відгук робить його незамінним інструментом як для внутрішньої мобілізації та підтримки стійкості, так і для зовнішньої публічної дипломатії. Стратегічний аналіз візуального наративу, який буде здійснено в подальшому дослідженні, дозволить ефективно перейти від пасивного спостереження до активного конструювання бажаного наративу перемоги та відродження.

1.2. Теорії та концепції, релевантні кризовій комунікації.

Концептуалізація «об'єктів візуальної пам'яті» як метафори

Дослідження об'єктів візуальної пам'яті як проактивного наративу в умовах українських реалій потребує міждисциплінарного підходу, що включає не лише медіа-аналіз, але й соціокультурні, психологічні та архітектурні теорії, які дозволяють глибше осмислити механізми впливу візуальних образів на формування колективної пам'яті та ідентичності. Кризова комунікація у військовому контексті виходить за межі стандартної моделі управління

репутацією чи інформування. Це комунікація в умовах тотальної невизначеності та екзистенційної загрози, де ключовим завданням є не лише передача фактів, а й збереження соціальної та психологічної цілісності суспільства. Візуальний наратив тут виконує функцію «емоційного якоря», який швидко формує спільне емоційне поле, що слугує основою для консолідації та опору. У цей період комунікація має подвійну мету, вона забезпечує достовірне інформування про події та формує спільні стратегії протидії, запобігаючи паніці та хаосу. Візуальні образи, що транслиують масштаб агресії та героїзм опору, слугують ключовим інструментом для швидкої психологічної мобілізації та консолідації суспільства.

Ключовим елементом інтеграції кризового досвіду є колективна пам'ять. Як зазначав П'єр Нора, певні об'єкти та місця перетворюються на «місця пам'яті» (*lieux de mémoire*), які символізують спільний досвід, травму чи перемогу [13]. У контексті сучасних міст-героїв, руїни чи пошкоджені культурні об'єкти (театри, бібліотеки) функціонують саме як такі місця. Вони стають візуальними якорями, які допомагають нації інтегрувати травматичний досвід у свою ідентичність, перетворюючи його на наратив стійкості. Свідченням зазначеного є обрані міста й конкретні «місця пам'яті», що символізують трагічність подій і пережитий досвід, а саме: візуальні образи зруйнованого будинку культури в Харкові (див. Додаток А), пошкодженого літака «Мрія» в Гостомелі (див. Додаток Б) чи Драмтеатру в Маріуполі (див. Додаток В) миттєво перетворюються на нові, динамічні «місця пам'яті». Ці об'єкти візуально кодують спільну травму та виступають символами, навколо яких будується національний наратив стійкості та незламності.

Для подолання ефекту «втоми від війни» та ефективного донесення масштабу трагедії до зовнішнього світу використовується іммерсивна комунікація (спосіб спілкування, який «природно» ставить людей у центр кожного медіа-середовища та природним чином поширює інформацію, яка є найбільш необхідною). Це не просто використання VR/AR технологій, а цілісний підхід, що прагне створити у отримувача інформації ефект

присутності [20]. У контексті травматичного наративу, іммерсивність виконує критичні комунікаційні функції:

- Іммерсивний досвід (наприклад, віртуальна прогулянка зруйнованими вулицями) дозволяє зовнішньому глядачеві вийти за межі пасивного спостереження і пережити події на більш глибокому, тілесному рівні. Це посилює емоційний відгук і мотивує до підтримки.

- Іммерсивні технології, зокрема 3D-реконструкції, ефективно передають фізичний масштаб руйнувань, який часто спотворюється або втрачається у традиційних двовимірних медіа.

Інтеграція іммерсивного контенту, яка у даному дослідженні передбачає використання QR-коду для доступу до 3D-реконструкцій, аудіо-свідчень чи відео-фрагментів, є ключовим механізмом посилення комунікаційної ефективності. Цей підхід забезпечує гібридну взаємодію й дозволяє поєднати фізичні артефакти (полотна з зображенням) із цифровим, багатовимірним середовищем. QR-код виступає як інтерфейс, що дозволяє реципієнту перейти від пасивного споглядання статичного візуального наративу на полотні до активного, особистісного досвіду занурення. Завдяки цьому, наратив про «об'єкти візуальної пам'яті» перетворюється на динамічний процес, де глядач може почути голоси свідків, побачити масштаб руйнувань у форматі 360° або простежити хронологію подій. Таким чином, іммерсивний контент долає обмеження двовимірного мистецтва, надаючи історії глибину, об'єм та часову протяжність, що є критично важливим для формування глибокої емпатії та інкорпорації травматичного досвіду в колективну пам'ять [11].

Концептуалізація категорії «об'єкти візуальної пам'яті» є необхідним теоретичним кроком для систематизації матеріалу та переходу від фіксації руйнувань до утвердження життєздатності. Цей концепт ґрунтується на ідеї, що візуальні образи – руїни, меморіали, відновлені будівлі – функціонують як мікросвіт суспільства, яке перебуває під зовнішнім тиском кризи, але водночас транслює наратив стійкості та колективної ідентичності. У сучасному інформаційному просторі візуальний контент виконує функцію не лише

документування подій, а й формування національної та міжнародної свідомості. Українські міста-герої (Маріуполь, Харків, Чернігів) стали символічними просторами, де руїни та відновлені будівлі перетворилися на об'єкти візуальної пам'яті.

Метафора поєднує в собі три взаємопов'язані виміри, які мають бути візуально закодовані у майбутньому виставковому елементі:

1. Фізичний вимір – «опір» переданий через візуалізацію пошкоджених, але не знищених конструкцій, які символізують не просто матеріальні втрати, а фізичну впертість та нездатність ворога досягти повної деструкції. Уцілілий фрагмент стіни чи фасаду стає візуальним аргументом на користь незламності.

2. Соціальний вимір – «пам'ять», яка віддзеркалюється в об'єктах, що функціонально пов'язані з громадою (лікарні, житлові будинки, школи). Стан цих об'єктів відображає зазіхання на людський та соціальний капітал, а їхня подальша доля стає візуальним наративом про волонтерство та взаємодопомогу.

3. Екзистенційний вимір – «надія», яка залишається попри все й передається шляхом перетворення руїн на меморіал або початок відновлення. Візуальні елементи, що позначають майбутнє (прапори, квіти, перші ознаки ремонту), закривають травматичний цикл і відкривають наратив відродження.

На рівні стратегічної комунікації, концептуалізація «об'єкти візуальної пам'яті» виступає як цільовий, проактивний наратив, що виконує критично важливу функцію переходу від пасивної ролі «жертви» до активного суб'єкта, здатного до опору та відродження. Ця метафора надає візуальним свідченням руйнувань нове, конструктивне значення, спрямовуючи увагу не лише вітчизняної, а й світової спільноти на завдані втрати й потенціал відновлення та незламність духу.

Концепт «об'єкти візуальної пам'яті» як проактивний наратив дозволяє поєднати матеріальні сліди війни з процесами формування колективної ідентичності та міжнародного дискурсу, використовуючи візуальні матеріали з міст-героїв не просто як документацію воєнних злочинів, а як основу для потужної комунікації спрямованої на мобілізацію ресурсів, підтримку

відновлення та утвердження перемоги не лише всередині країни, а й на міжнародному рівні. Вона кодує повідомлення: «Ми постраждали, але не зламалися, і ми обов'язково відбудуємося». Це формує більш сильний та мотивуючий образ держави на світовій арені, ніж простий запит про допомогу, ефективно вбудовуючи український досвід стійкості у глобальний наратив боротьби за демократичні цінності.

Об'єкти візуальної пам'яті в українських містах-героях функціонують не лише як свідчення руйнувань, але й як проактивний наратив, що мобілізує суспільство, формує колективну пам'ять та транслює образи стійкості у глобальний комунікативний простір. Міста-герої України перетворилися на об'єкти візуальної пам'яті, що не лише зберігають пам'ять про трагедію, а й активно транслюють світу наратив незламності та відродження.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ УКРАЇНСЬКОЇ СТІЙКОСТІ В МІСТАХ-ГЕРОЯХ

2.1. Типологія та семіотичний аналіз візуальних образів української стійкості

Аналіз візуальних образів української стійкості у журналістиці показує, що вони виконують не лише естетичну чи інформаційну функцію, а й стають інструментом конструювання національної ідентичності та мобілізації суспільства. Через символи, метафори та емоційні кадри журналістика формує уявлення про незламність, єдність і здатність до відродження.

Візуальні образи стали ключовим елементом комунікації та основою для формування національної та міжнародної свідомості під час повномасштабної агресії. Вони виконують функцію не лише документації воєнних злочинів та масштабів руйнувань, а й є потужним конотативним інструментом, що кодує ідею української стійкості (резилієнтності).

Ці образи, від уцілілих фрагментів архітектури в містах-героях (як-от Харків (див. Додаток А) чи Чернігів (Додаток Д)) до символіки прапора на руїнах (Херсон (див. Додаток Е), Гостомель (див. Додаток Б)), перетворюють фізичні втрати на моральний капітал опору. Вони слугують механізмом меморіалізації травматичного досвіду, вбудовуючи його у колективну пам'ять та створюючи проактивний наратив, який протиставляє пасивну роль жертви рішучості до відродження.

В умовах цифрового світу візуальний наратив швидко поширюється через соціальні медіа, де він модифікується та актуалізується, долаючи «втому від війни». Таким чином, візуальні образи української стійкості функціонують як гібридний інструмент публічної дипломатії та внутрішньої консолідації,

формує систему об'єктів візуальної пам'яті, що поєднує матеріальний і символічний виміри.

Цей підрозділ роботи присвячений емпіричному аналізу візуального матеріалу з міст-героїв, який слугує фактичною основою для концептуалізації «об'єктів візуальної пам'яті» та розробки виставкового елемента. Методологічний фокус дослідження спрямований на класифікацію та семіотичну інтерпретацію ключових візуальних образів, виявлених у наративах міст, які отримали почесну президентську відзнаку.

Для забезпечення достовірності дослідження використано метод кейс-стаді, що охоплює шість міст, яким присвоєно почесну відзнаку Президента України «Місто-герой» у березні 2022 року. Ця відзнака стала не лише юридичним фактом, а й візуальним кодом, що закріпив їхню роль у національному наративі опору. Кожне з цих міст пережило унікальний, але визначальний для національної історії досвід, короткий огляд якого представлено у таблиці 2.1., узагальнений на основі офіційної інформації [9].

Таблиця 2.1

Місто-герой	Дата присвоєння відзнаки	Передісторія (короткий огляд)
Волноваха	06.03.2022	Зазнала масованих обстрілів та майже повного знищення цивільної інфраструктури на початку вторгнення.
Гостомель	06.03.2022	Місце ключової битви за аеропорт «Антонов» (Гостомельський десант), що мала вирішальне значення для оборони Києва.
Маріуполь	06.03.2022	Пережило тривалу блокаду та гуманітарну катастрофу; символ епічної оборони «Азовсталі». Драмтеатр, що зазнав авіа удару під час облоги міста.
Харків	06.03.2022	Зазнало постійних обстрілів центральних та житлових районів, продемонструвавши стійкість мегаполісу.
Херсон	06.03.2022	Перший і єдиний обласний центр, окупований з початку повномасштабного вторгнення; відомий потужним спротивом та партизанським рухом.
Чернігів	06.03.2022	Пережило місячну облогу та інтенсивні бомбардування, що зруйнували критичну інфраструктуру.

Основний інструмент аналізу, використаний у дослідженні – семіотичний метод, сфокусований на детальному декодуванні конотативного рівня візуальних образів. Семіотика дозволяє розглядати візуальний матеріал не просто як фотодокументацію, а як складну систему знаків, що несуть

вторинні, культурно-обумовлені значення. При цьому, аналіз виходить за межі денотації – буквального, об'єктивного опису (наприклад, «зруйнований будинок»), і зосереджується на конотації – асоціативному, ідеологічному та емоційному значенні, якого цей образ набуває в контексті війни (наприклад, «символ воєнного злочину», «незламність духу»).

Завдяки цьому методу, такі фізичні об'єкти, як пошкоджені будівлі, уламки чи уцілілі фрагменти архітектури, зафіксовані в містах-героях, можуть бути перетворені на символи і коди концепції «об'єкти візуальної пам'яті». Наприклад, контраст між яскраво-жовтим кольором шкільного автобуса і сірим попелом навколо нього конотує незламність життя перед лицем руйнування. Відтак, семіотичний метод є надзвичайно важливим для наукового обґрунтування, оскільки він дозволяє систематизувати емоційні реакції та використовувати їх для формування проактивного національного та міжнародного наративу. Влучними щодо цього вважаємо міркування І. Погребняк, яка зауважує на тому, що «Семіотика розкриває явища культури як знакові системи, які є феноменами комунікації і де окремі повідомлення організовуються й стають зрозумілими відповідно до коду. Код – одне із фундаментальних понять семіотики, а семіотичні коди є процедурними системами, що пов'язані конвенцією для кореляції означальних та означуваних у певних сферах. Коди забезпечують каркас, у межах якого знаки отримують смисл. Вони є керівництвами з інтерпретації, що використовуються інтерпретативними спільнотами» [15]. На основі семіотичного аналізу, візуальні образи, що формують наратив стійкості міст-героїв, можна класифікувати за трьома основними, часто взаємозамінними, типами, які відображають різні фази кризи та стійкості.

1. *Наратив руйнування та травми (Візуалізація агресії)*. Цей тип наративу фіксує масштабні, незворотні втрати, фокусуючись на фізичному знищенні цивільної інфраструктури. Візуальний код домінує через сірі, чорні кольори, відкриті «рани» будівлі та контраст між житловим простором і попелом. Конотативне значення є багатошаровим, оскільки це не лише

свідчення воєнного злочину, а й апеляція до міжнародної спільноти щодо необхідності втручання та допомоги. Найбільш яскраво цей наратив представлений в образах тотальної урбаністичної деструкції Маріуполя та Волновахи, де візуальний хаос стає символом агресії.

2. Наратив опору та незламності (Візуалізація збереження). На відміну від попереднього, цей наратив підкреслює фізичний вимір «об'єктів візуальної пам'яті», фокусуючись на збережених елементах на тлі хаосу. Візуальний код включає уцілілі фрагменти архітектури, що витримали прямі влучання, українські прапори на зруйнованих об'єктах, а також стріт-арт, що наноситься безпосередньо на пошкоджені стіни. Конотативне значення цих образів – це не лише героїзм військових, а й непохитність цивільного духу[5]. Прикладом є візуалізація уцілілої секції будинку на Північній Салтівці у Харкові, що стала символом стійкості металу та бетону перед лицем невивіркового терору.

3. Наратив відродження та життєствердності (Візуалізація майбутнього). Цей тип наративу є найбільш проактивним оскільки фокусується на переході від кризи до відновлення, що відображає соціальний вимір стійкості. Візуальний код охоплює образи початку відновлювальних робіт, прибирання, квітів у вікнах чи на руїнах, а також символічні сцени, що фіксують повернення до «нормального» життя (наприклад, діти, які граються на тлі ушкодженої інфраструктури). Конотативне значення цих образів – це воля до перемоги, подолання травми та візуальне утвердження майбутнього, незважаючи на минуле. Яскравими прикладами є кадри повернення людей та швидке відновлення критичної інфраструктури у Гостомелі після деокупації чи візуалізація мітингів за Україну у звільненому Херсоні.

Семіотичний аналіз дозволив виокремити ключові візуальні символи, що несуть найбільше конотативне навантаження та набули статусу універсально впізнаваних образів війни. Вони інтегруються у виставковий простір як основа для формування цільового наративу «об'єкти візуальної пам'яті». Кожен символ потребує цілеспрямованого візуального кодування у

матеріальному форматі (полотно) та цифрового доповнення (QR-код), що забезпечує трансформацію від статичної ікони до динамічної оповіді.

На прикладі Маріуполя, аналіз фокусується на образах Драматичного театру та металургійного комбінату «Азовсталі» [2]. Драмтеатр, місце масового укриття цивільного населення, конотує гуманітарну катастрофу та військовий злочин проти невинних, використовуючи психологічну символіку закритого, беззахисного простору. Натомість, індустриальні споруди «Азовсталі» створюють асоціацію епічного героїзму та військової незламності, символізуючи фізичну стійкість промислової архітектури, що витримала багаторазові удари. Візуальне кодування для артефакту вимагає поєднання цих протилежних сенсів: трагедія (візуалізація руїн, що поглинають світло) у контрасті з незламною вертикаллю (уцілілі конструкції), що символізує стійкість перед обличчям тотальної деструкції (див. Додаток И).

Символ Гостомеля – залишки знищеного транспортного літака Ан-225 «Мрія» [21]. Цей образ ілюструє величезну національну втрату, що торкнулася унікального, гордісного символу. Однак, саме слово «Мрія» виступає потужною метафорою проактивного наративу, оскільки не можливо знищити ідею чи мрію про майбутнє, навіть якщо знищено її матеріальне втілення. Для артефакту необхідно візуально підкреслити контраст масштабу та руйнування, водночас спрямовуючи конотацію на відновлення через використання елементів циклічності чи кольорів, що асоціюються з небом та польотом (див. Додаток К).

Волноваха представляє унікальний, найбільш травматичний наратив – тотального знищення. Ключовий візуальний символ тут не конкретна відома будівля, а масштабне, всеохоплююче урбаністичне руйнування, що призвело до фактичного стирання міста (див. Додаток Ж). Семіотично це конотує найвищий ступінь травми, втрати та беззахисності цивільного населення. Наратив Волновахи акцентує увагу міжнародної спільноти на необхідності термінового відновлення та є потужним доказом для міжнародних судів [6]. Для артефакту візуальне кодування має передати відчуття порожнечі та масштабів втрати (ширококутні кадри руїн), підкреслюючи контраст між цим

хаосом і дрібними, але значущими артефактами пам'яті (дитяча іграшка, елемент декору) (див. Додаток Л).

Аналіз Харкова та Чернігова зосереджений на пошкоджених будівлях центральної адміністрації та культурних/освітніх закладів [3; 8; 16]. Ці об'єкти конотують державність, цивілізаційні цінності та соціальне ядро міста. Їхнє часткове збереження, попри інтенсивні бомбардування, є прямим втіленням фізичного виміру «об'єктів візуальної пам'яті». Візуальне кодування повинно акцентувати структурну цілісність пошкодженої цегли, бетону та колон, позаяк ці візуальні елементи, що витримали удари, символічно репрезентують непохитність волі міської спільноти, яка відмовилася підкоритися (див. Додаток М та Додаток Н).

Наратив Херсона є найбільш проактивним і позитивним у даній вибірці. Ключові символи – Прапор України над Обласною державною адміністрацією та кадри масового святкування звільнення [18]. Ці образи конотують повернення суверенітету, надію та національний тріумф, підкреслюючи соціальну перемогу. Візуальне кодування для артефакту повинно домінувати жовто-блакитними кольорами, відкритими просторами та динамікою щасливих обличь, символізуючи соціальну стійкість та кінцевий успіх опору, що протиставляється наративу травми (див. Додаток П).

Узагальнюючи, варто наголосити, що візуальний наратив стійкості є гетерогенним і вимагає цілеспрямованого кодування. Виставковий елемент повинен об'єднати всі рівні сенсів попри те, що вони різні, оскільки фізичний образ (полотно) кодує фіксацію травми та стійкості, тоді як цифровий контент (QR-код) кодує динамічний, особистісний досвід та наратив відродження. Такий гібридний підхід забезпечить максимальну комунікаційну ефективність, необхідну для публічної дипломатії.

Ідентифікація ключових візуальних символів та їх інтеграція у виставковий простір у форматі «об'єктів візуальної пам'яті» забезпечує перехід від статичного відображення війни до динамічного наративу стійкості. Поєднання матеріального кодування та цифрового доповнення створює

багаторівневу комунікативну систему, здатну мобілізувати суспільство та транслювати образи незламності у глобальний інформаційний простір.

2.2. Роль цифрового простору у поширенні та модифікації візуального наративу кризи

В епоху гібридних конфліктів та інформаційних війн, цифровий простір перестав бути лише каналом передачі даних, трансформувавшись у критичне середовище, де візуальний наратив кризи набуває нових форм, швидкості та комунікаційної глибини. Аналіз ролі цього простору є методологічною основою для обґрунтування створення гібридного виставкового елемента, який поєднує фізичні та віртуальні механізми впливу.

Поширення візуальних образів з міст-героїв значною мірою залежить від динаміки соціальних медіа (Telegram, X, Facebook, Instagram), які функціонують каталізаторами формування колективної пам'яті та світової громадської думки. Ці платформи забезпечують миттєве, неконтрольоване та вірусне розповсюдження контенту, що є принципово важливим в умовах, коли час реакції на кризу мінімальний [7]. Емоційна насиченість візуальних образів (трагедія, героїзм) сприяє їхній вірусності та швидкому приєднанню в глобальний інформаційний контекст. Це дозволяє візуальним маркерам української стійкості, таким як образи з Харкова чи Чернігова, миттєво долати географічні та мовні бар'єри. Принциповою особливістю є домінування User-Generated Content (далі по тексті – UGC) – контенту, створеного безпосередньо місцевими жителями [19]. Цей автентичний матеріал має вищий рівень довіри та емоційного впливу порівняно з офіційними повідомленнями. Кадри, зняті на особистий телефон, сприяють персоналізації травми, перетворюючи абстрактну статистику руйнувань на особистісний досвід, що є потужним інструментом для мобілізації солідарності як всередині країни, так і серед міжнародної аудиторії.

Цифрове середовище також забезпечує циклічність та модифікацію наративу, що є стратегічною відповіддю на «втому від війни». Повторне використання та перетворення візуальних символів у мему, римейки чи тематичні відео створюють так звані «петлі пам'яті». Це дозволяє постійно підтримувати актуальність теми, інтегруючи її у нові культурні коди та зберігаючи її життєздатність у світовому інформаційному потоці.

У наш час цифровий простір активно використовує передові технології, які здійснюють онтологічну модифікацію візуального наративу, перетворюючи його з двовимірного свідчення на багатовимірний досвід. Ця трансформація науково обґрунтовує необхідність гібридного підходу. Насамперед, 3D-реконструкції, фотограмметрія та технології створення цифрових двійників зруйнованих об'єктів (наприклад, у Гостомелі чи Маріуполі) дозволяють зафіксувати стан руїн із архітектурною точністю. З комунікаційної точки зору, ці технології ефективно передають фізичний масштаб трагедії, забезпечуючи глибину та об'єм, які неможливо відтворити на традиційних фотографіях, а це є надзвичайно важливим для документування воєнних злочинів та публічної дипломатії.

Впровадження технологій штучного інтелекту (далі по тексту – ШІ) у цей гібридний процес має вирішальне значення для масштабування та універсалізації візуального наративу. ШІ дозволяє не лише архівувати існуючі «об'єкти візуальної пам'яті» (руїни, відновлені будівлі), але й трансформувати їхні образи, адаптуючи їх для різних культурних та цільових аудиторій (наприклад, через стилізацію, реконструкцію чи генерацію похідних символів). Таким чином, використання ШІ виводить процес комунікації за межі локального контексту, забезпечуючи глобальне поширення ключових меседжів незламності та відновлення як універсальних символів людського духу. Ця технологічна ланка є обов'язковою для створення ефективної, сучасної виставкової концепції.

Ключовим результатом цієї модифікації є перехід до гібридної комунікації. Використання QR-коду як інтерфейсу для доступу до

іммерсивного контенту (відео 360°, аудіо-свідчень) вирішує проблему обмеженого комунікаційного потенціалу статичного артефакту. Іммерсія дозволяє аудиторії відчувати ефект присутності, що є потужнішим мотиватором для емпатії та підтримки, ніж раціональна інформація. Таким чином, цифровий простір надає механізм перетворення статичного, символічного образу на полотні (конотативний якір) на динамічний, особистісний досвід (документальна глибина).

Аналіз цифрового простору доводить, що ефективна актуалізація наративу «об'єкти візуальної пам'яті» потребує гібридної комунікаційної стратегії. Вона передбачає використання фізичного артефакту (полотна) як символічного носія та цифрового іммерсивного контенту (QR-коду) як засобу документальної глибини й емоційного занурення. Саме цей синтез, що поєднує тактильність мистецтва та динаміку технологій, формує методологічну основу для створення практичного виставкового елемента у Розділі 3, забезпечуючи його максимальну комунікаційну ефективність.

РОЗДІЛ 3.

РОЗРОБКА ІНТЕРАКТИВНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТУ АКТУАЛІЗАЦІЇ ВІЗУАЛЬНОГО НАРАТИВУ

3.1. Концептуальні основи виставкового елемента «Місто-герой»

Поєднання теоретичного концепту «об'єктів візуальної пам'яті» з практичним елементом «Місто-герой» дозволяє вийти за межі звичайного проєктування та звернутися до глибинних питань пам'яті, травми й відбудови. У цьому контексті об'єкти візуальної пам'яті постають не лише як матеріальні артефакти, але й як символи здатності суспільства зберігати ідентичність під тиском кризи та відновлюватися.

Виставковий елемент є матеріалізацією пам'яті. Стійкість міста проявляється в тому, що навіть після руйнувань його «дух» (нематеріальна спадщина) залишається. «Місто-герой» – це ідеальний кейс для демонстрації стійкості. Це місто, яке зазнало удару (фізичне руйнування), але чинить опір (соціальна/моральна стійкість).

Інтеграція виставкового об'єкта «міст-героїв» у соціальні мережі як елемент соціальної комунікації є доцільною, оскільки вона забезпечує масштабування локальних символів пам'яті, їхню трансформацію у глобальний наратив стійкості та сприяє одночасно внутрішній консолідації суспільства й зовнішній публічній дипломатії.

У цьому підрозділі представлено концепцію та методологію створення гібридного виставкового елемента «Місто-герой», який є практичною реалізацією теоретичного концепту «об'єкти візуальної пам'яті». Концепція ґрунтується на синтезі художньої інтерпретації (візуальна частина, згенерована штучним інтелектом) та документальної глибини (історичний контент, доступний через QR-код), що дозволяє досягти максимальної комунікаційної ефективності.

Створення виставкового елемента базується на принципі гібридної комунікації (Physical + Digital), метою якого є поєднання фізичної тактильності (художнє полотно/друк) із динамічною інформативністю (цифровий контент). Гібридний формат роботи дозволив поєднати і відтворити багатошаровість реальності, яку створює війна: фізичну (руїни, шрами на тілі міста) та інформаційну/емоційну (історії людей, цифрові архіви). Фізична частина (макет/інсталяція) сприяє передачі тактильності, ваги, фактурі «шрамів» (бетон, арматура, уламки) – це «тіло» міста. Цифрова ж частина (AR, проєкція, сенсори) передає динаміку, зміну часу, історії людей, плани відбудови і є «душею» міста. Гібридний формат проєкту дозволив показати сценарій «Мирне життя → Руйнування → Опір → Відродження», у той час як його статичний макет не зміг би відобразити динаміку стійкості. Стійкість – це процес, а не статика.

Фізична частина елемента виступає як первинний візуальний якір та підсилювач емоційного й асоціативного сенсу, ініціюючи сильний емоційний відгук та передаючи символічне значення стійкості (наприклад, незламна вертикаль чи уцілілий фрагмент). Натомість, QR-код слугує технологічним інтерфейсом для переходу у віртуальний простір, де забезпечується документальна глибина, персоналізація травми та проактивний наратив відродження через доступ до історичних даних і свідчень, що є критичним для повноцінної актуалізації наративу [14; 17].

Візуальна частина кожного з шести полотен, присвячених містам-героям, створюється із застосуванням технологій генеративного штучного інтелекту. Використання ШІ дозволяє досягти унікальної художньої інтерпретації, яка ефективно об'єднує документальність та символізм, уникаючи прямого копіювання трагічних фотографій та переводячи їх у площину мистецької метафори. Загальна концепція кожного елемента будується навколо ключових архітектурних локацій, які стали універсальними символами опору, що обґрунтовано в підрозділі 2.1 (наприклад, «Азовсталь» у Маріуполі або уцілілі фасади у Харкові). Для генерації зображення

формується детальний текстовий опис, відомий як промт, що включає об’єкт («фрагмент зруйнованої мрії»), емоційний/наративний контекст («метафора відродження на тлі світанку») та стилістику («фотореалізм із графічним контрастом»). Наприклад, для Маріуполя промт фокусується на контрасті між уцілілою вертикальною металоконструкцією «Азовсталі» та м’яким світлом, що пробивається крізь руїни, кодуючи свого роду непохитність. Натомість, візуальне кодування Гостомеля (залишки «Мрії») акцентує життя, що перемагає, через зображення деформованого фюзеляжу в оточенні квітів або свіжої зелені.

Символи Харкова та Чернігова кодуються через демонстрацію стійкості суверенітету та соціального ядра. Тут використовуються зображення пошкоджених, але функціонально уцілілих центральних будівель, над якими майорить державний прапор. Херсонський наратив, найбільш проактивний, візуалізується через тріумф та перемогу, з акцентом на яскравих національних кольорах та відкритому небі, що символізує звільнення. З іншого боку, Волноваха вимагає візуалізації масштабу знищення через панорамні кадри тотальних руїн, з єдиним уцілілим, дрібним предметом (дитячий малюнок) як символом пам’яті та втрати. Детальний опис візуальних символів для генерації представлено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. Опис візуальних символів для генерації

Місто-герой	Ключова локація	Наративне навантаження	Опис зображення
Маріуполь	Азовсталь/Драмтеатр	Епічний героїзм та трагедія	Контраст: Уціліла вертикальна металоконструкція «Азовсталі» проти східного сонця, що пробивається крізь руїни. Конотація: непохитність.
Гостомель	Залишки Ан-225 «Мрія»	Втрата та метафора відродження	Контраст: Зображення деформованого фюзеляжу «Мрії» в оточенні квітів або свіжої зелені. Конотація: життя перемагає.

Продовження таблиці 3.1. Опис візуальних символів для генерації

Харків	Будівля ОДА/Салтівка	Стійкість адміністративного ядра	Контраст: Фрагмент будівлі ОДА з чіткими пошкодженнями, але уцілілим державним прапором, що майорить над уламками. Конотація: суверенітет.
Херсон	Прапор над ОДА	Тріумф та повернення	Контраст: Візуалізація моменту встановлення українського прапора, з акцентом на яскравих національних кольорах та відкритому, вільному небі. Конотація: Перемога.
Чернігів	Міст/Історичний центр	Опір та збереження культури	Контраст: Зображення пошкодженого об'єкта, навколо якого місцеві жителі розпочинають прибирання. Конотація: спільнота.
Волноваха	Майже повне знищення міської інфраструктури, житлового фонду та систем життєзабезпечення.	Масштаб знищення	Контраст: Панорамний, ширококутний кадр тотальних руїн, з єдиним уцілілим невеликим предметом (наприклад, дитячий малюнок). Конотація: пам'ять.

Інтеграція QR-коду є технологічним мостом, що забезпечує перехід до документальної глибини та іммерсивного контенту, необхідного для актуалізації наративу. Інформація, доступна через код, включає хронологію битв, свідчення цивільних, фото до/після та історичний контекст кожного міста. Цей контент зібрано з надійних мережевих платформ (офіційні архіви, верифіковані медіа) та розміщено на хостинговій платформі для забезпечення довгострокової доступності.

Статичний QR-код, генерується як пряме посилання на цей контент і друкується безпосередньо на полотні [14]. Такий підхід гарантує, що відвідувач виставки не лише отримує емоційне послання через мистецтво штучного інтелекту, а й має можливість миттєво поглибити знання,

ознайомившись із документальною історією, що є надзвичайно важливим для публічної дипломатії та меморіалізації.

Таким чином, розроблена концепція виставкового елемента «Місто-герой» забезпечує не просто експозицію, а цілісну комунікаційну систему. Вона успішно інтегрує художню інтерпретацію ІІІ для створення потужного емоційного резонансу та символічного кодування наративу «об'єктів візуальної пам'яті». Водночас, використання QR-коду як технологічного інтерфейсу до документальних та історичних джерел перетворює статичне зображення на динамічний, особистісний досвід. Цей синтез мистецтва, штучного інтелекту та іммерсивних технологій є необхідною умовою для актуалізації наративу стійкості в інформаційному просторі та забезпечує методологічну базу для подальшої технічної реалізації.

Іммерсивність (Занурення) реалізується завдяки використанню гібридних технологій, що дозволяють глядачеві стати співучасником, а не лише спостерігачем. Такий формат викликає емпатію – ключовий емоційний ресурс суспільної стійкості. Крім того, концепт «об'єктів візуальної пам'яті» передбачає адаптивність: гібридний елемент може бути легко оновлений (зміна цифрового контенту) без руйнування фізичної основи. Це метафорично відображає процес трансформації міста, яке змінюється, але зберігає свій фундамент та ідентичність.

Запропонований проєкт передбачає терапевтичний вплив і функцію збереження ідентичності. Процес створення виставкового елемента є формою сублімації травми, що дозволило показати не просто жах руйнування, а й перспективу відбудови (через цифрові накладання майбутнього вигляду міста на фізичні руїни). Також проєкт покликаний зберігати ідентичність, позаяк «Місто-герой» ризикує перетворитися лише на точку на карті бойових дій, а проєкт повертає йому людське обличчя та архітектурну цінність.

3.2. Технологічна реалізація та комунікаційна ефективність мультимедійного артефакту

Створення гібридного виставкового елемента «Місто-герой» є практичною апробацією концепції «об'єктів візуальної пам'яті». Цей процес ґрунтується на синергії матеріального виміру (фізична стійкість конструкцій) та віртуального виміру (інформаційна стійкість пам'яті). Такий підхід дозволив продемонструвати здатність архітектурних і візуальних образів не лише витримувати руйнування, а й слугувати медіумом для збереження ідентичності та проектування майбутнього відродження. Підрозділ присвячений практичному обґрунтуванню технологічних рішень та оцінці комунікаційної ефективності гібридного виставкового елемента, метою чого є доведення, що обрані художні та цифрові інструменти забезпечують максимально можливу актуалізацію наративу «об'єктів візуальної пам'яті» для цільової аудиторії.

Алгоритм роботи над проектом передбачав реалізацію таких етапів:

I. Аналітичний етап (Дослідження травми).

На цьому етапі відбувався збір фотограмметричних даних зруйнованих об'єктів (фіксація реальності) й аналіз історичного контексту міста-героя.

II. Синтез форми (Архітектурна метафора).

Етап вибору матеріалів для фізичної частини проекту серед яких грубі, «чесні» матеріали (бетон, метал, обпалене дерево) як символ незламності. На основі яких відбувалося формотворення, що полягало у використанні фрагментарності (уламок стіни, частина фасаду) як символу пораненого, але «нескореного» міста, яке встояло попри все.

III. Цифрова інтеграція (Технологічна стійкість).

Цей етап передбачав розробку AR-шару (доповненої реальності), що показує об'єкт до війни або проект його майбутньої ревіталізації й обґрунтування вибору технології (чому саме AR/VR використано для накладання шарів часу).

IV. Експозиційна реалізація.

Створення сценарію взаємодії відвідувача з об'єктом. Презентація проєкту.

Технічна реалізація проєкту вимагає багатоетапного процесу, який поєднує художні, цифрові та мережеві технології. На першому етапі, створення фізичної основи, використовується широкоформатний друк на довговічних матеріалах, таких як полотно або жорсткі композитні панелі. Це забезпечує мобільність та стійкість експозиції, що є критичним для міжнародних виставок. Зображення, згенеровані ШІ, переносяться на основу з високою роздільною здатністю, зберігаючи художній стиль та інтенсивність конотативних кольорів, що дозволяє фізичному елементу ефективно виконувати роль символічного якоря.

Наступним важливим етапом технічної реалізації є генерація та обробка цифрового контенту, що забезпечує документальну глибину гібридного артефакту. Зібрані історичні дані та свідчення (зокрема, архівні фотографії, текстові документи та аудіозаписи) проходять обов'язкову верифікацію та структурування для забезпечення достовірності. Для максимального ефекту занурення та посилення персоналізації травми, акцент робиться на якісному аудіо-візуальному контенті, а саме відеоінтерв'ю з цивільними свідками подій, аудіо-свідчення місцевих жителів, а також хронологічні фоторяди «до» і «після». Ці матеріали дозволяють відвідувачу експозиції отримати багатоканальний досвід, який суттєво посилює емоційний резонанс та глибину сприйняття наративу, переводячи його з площини абстрактного символізму до конкретних людських історій та документально підтверджених фактів.

Ключовим технічним рішенням є інтеграція та хостинг цифрового контенту. Створений глибинний матеріал розміщується на надійному хмарному сховищі з високою швидкістю завантаження, що гарантує безперебійний доступ через QR-код незалежно від країни експонування [4]. Хоча друк статичного QR-коду спрощує виробництво, технічно доцільно використовувати динамічний QR-код, який дозволяє оновлювати цифровий

контент (наприклад, додавати нові свідчення або етапи відбудови) без необхідності заміни фізичного полотна.

Комунікаційна ефективність гібридного артефакту є високою завдяки його здатності впливати на три ключові групи реципієнтів одночасно. Для міжнародної громадськості гібридна форма долає культурні бар'єри. Візуальний заклик полотна, посилений емоційним зануренням через QR-код, є потужнішим мотиватором, ніж лише вербальний опис, перетворюючи пасивне співчуття на активну підтримку та фінансування відбудови в рамках публічної дипломатії. Для внутрішньої аудиторії артефакт функціонує як мобільне та інтерактивне місце пам'яті. Він сприяє інтеграції травматичного досвіду в національну свідомість, створюючи відчуття колективної стійкості та спільної ідентичності. Художня метафора допомагає перевести травматичний досвід у наратив гордості та боротьби, що є необхідним для національної стійкості.

Зрештою, інтеграція документального контенту надає експозиції практичної цінності для експертного та донорського середовища. Презентація проєкту дозволяє оцінювати масштаби збитків з архітектурною точністю, поєднуючи художній заклик з практичною інформацією для планування відбудови. Саме тому артефакт слугує не лише емоційним, але й інформаційним інструментом для прийняття рішень [1].

Соціальні мережі в сучасних умовах виступають провідним каналом поширення інформації та формування громадської думки, забезпечуючи швидку циркуляцію візуального контенту та подолання культурних і географічних бар'єрів. Виставковий об'єкт «міст-героїв» у цьому контексті репрезентує об'єкти візуальної пам'яті, що поєднують руїни й відновлені будівлі як символи стійкості та транслиують універсальний наратив незламності. Його комунікативний ефект проявляється у внутрішньому вимірі – консолідації суспільства та актуалізації колективної пам'яті, і у зовнішньому – як інструмент публічної дипломатії та формування позитивного іміджу України. Інтерактивні цифрові доповнення (QR-коди,

мультимедійні елементи) забезпечують перехід від статичного образу до динамічної оповіді, підсилюючи емоційний вплив. Практична доцільність полягає у можливості масштабування виставкового об'єкта через соціальні мережі та застосуванні гібридної стратегії, що поєднує фізичний артефакт і цифровий контент для максимальної комунікаційної ефективності.

Узагальнюючи, варто зазначити, що розроблена концепція та технологічна реалізація інтерактивного виставкового елемента повністю відповідають меті та завданням кваліфікаційної роботи. Вони забезпечили перехід від статичного візуального наративу (фіксації руїн) до динамічної, іммерсивної оповіді про стійкість, відродження та перемогу. Інтеграція QR-коду робить артефакт масштабованим, мобільним та інтерактивним, що є надзвичайно важливим для його успішного використання під час експозиції та ефективної реалізації концепції «об'єктів візуальної пам'яті» не лише в межах України, а й в глобальному комунікаційному просторі.

ВИСНОВОК

Проведене дослідження засвідчило, що актуалізація візуального наративу української стійкості в умовах повномасштабної агресії є не лише культурним чи комунікаційним завданням, а й важливим інструментом публічної дипломатії. Перехід від пасивної фіксації травми до проактивної комунікаційної стратегії забезпечує формування нового символічного простору, де образи руйнування трансформуються у знаки незламності та відродження.

Виконання визначених завдань дозволило успішно досягти мети дослідження – розробити концепцію гібридного виставкового елемента як ефективного інструменту публічної дипломатії. Теоретичним ядром роботи став концепт «об'єктів візуальної пам'яті», який поєднує матеріальний вимір збережених або пошкоджених артефактів із соціальним виміром колективної волі до спротиву, формуючи універсально зрозумілий наратив незламності та опору. «Об'єкти візуальної пам'яті» функціонують як проактивний наратив у соціальних комунікаціях, що поєднує матеріальні та символічні виміри, забезпечує консолідацію суспільства й формує міжнародний дискурс української стійкості.

У процесі дослідження було з'ясовано, що стійкість має двоєдиний вимір: фізичний (незламність матеріальної архітектури, що витримала удари) і соціальний (воля спільноти до відродження та спротиву). Семіотичний аналіз підкреслив необхідність переходу від прямого значення знищення архітектурної цінності будівель до конотативного (переносного) значення, де пошкоджені будівлі стають символами національної незламності.

На основі емпіричного матеріалу з шести міст-героїв (Маріуполь, Харків, Херсон, Гостомель, Чернігів, Волноваха) була розроблена типологія візуальних наративів стійкості. Семіотичний аналіз засвідчив, що візуальна оповідь є неоднорідною, охоплюючи наратив руйнування та травми (тотальне знищення Волновахи), наратив опору та незламності (уцілілі фасади Харкова), та наратив відродження та життєствердності (тріумф звільнення Херсона).

Таке різноманіття потребує цілеспрямованого візуального кодування для забезпечення максимальної комунікаційної ефективності.

Семіотичний аналіз підтвердив, що пошкоджені будівлі набувають конотативного значення, перетворюючись на символи національної незламності, а типологія візуальних наративів, розроблена на основі емпіричного матеріалу з міст-героїв, демонструє багат шаровість оповіді – від травми до відродження. Важливу роль у поширенні цього наративу відіграє цифровий простір, де соціальні медіа забезпечують автентичність і миттєвість комунікації, що обґрунтовує необхідність гібридної стратегії поєднання статичних і аудіо-візуальних елементів.

Аналіз ролі цифрового простору засвідчив, що соціальні медіа є критичним середовищем для поширення наративу, завдяки миттєвості та автентичності контенту, створеного користувачами (UGC). Зазначене обґрунтувало необхідність і доцільність гібридної комунікаційної стратегії. Було констатовано, що для подолання «втоми від війни» та посилення емпатії, статичне зображення має доповнювати аудіо-візуальний контент (свідчення, хронологія подій), що забезпечить ефект занурення та персоналізацію травми.

Практичним результатом дослідження є створення концепції гібридного виставкового елемента «Місто-герой», який синтезує фізичний артефакт, цифровий контент, штучний інтелект та QR-технології. Такий підхід дозволяє одночасно впливати на емоційному та раціональному рівнях, долати культурні бар'єри й конвертувати емпатію у підтримку, а також забезпечує документальну глибину для прийняття рішень щодо відбудови. Прикладна цінність роботи полягає у розробці методології створення експозицій нового покоління, що інтегрують мистецтво, технології та публічну дипломатію, слугуючи інструментом меморіалізації, адвокації та залучення міжнародної підтримки.

Презентований проєкт є результатом поєднання теоретичних напрацювань та аналітичних висновків у межах концепції гібридного виставкового елемента «Місто-герой». Запропонована модель базується на синтезі фізичного артефакту та цифрового контенту, що забезпечує

багаторівневу комунікацію. Використання штучного інтелекту для створення візуальних «відбитків» дозволило сформувавши художні метафори, які поєднують документальний реалізм руїн із символізмом стійкості, уникаючи прямої репрезентації травматичних фотографій. QR-код визначено ключовим технологічним інтерфейсом, що трансформує статичне полотно у динамічний інтерактивний ресурс, відкриваючи доступ до верифікованих історичних даних, аудіо-свідчень та хронології подій. Такий підхід забезпечує документальну глибину та посилює емоційний резонанс, утверджуючи «об'єкти візуальної пам'яті» як ефективний інструмент соціальної комунікації.

Виконання дослідження дозволило переконатися, що гібридний підхід забезпечує високу комунікаційну ефективність для всіх цільових аудиторій:

1. долає культурні бар'єри та конвертує емпатію в активну підтримку;
2. поєднує художній заклик з документальною базою (історичний контекст, масштаби руйнувань) для прийняття рішень щодо відбудови;

Підсумовуючи, можемо зазначити, що центральним результатом роботи є розроблена та всебічно обґрунтована концепція «об'єктів візуальної пам'яті», яка пропонує новий підхід до візуалізації воєнного досвіду, трансформуючи його з пасивного свідчення у проактивний маніфест. Технологічно обґрунтований гібридний виставковий елемент (синтез ІІІ-мистецтва та QR-коду) постає як інноваційний, мобільний та масштабований інструмент публічної дипломатії України. Він ефективно застосовує багаторівневе семіотичне кодування візуальних образів міст-героїв, перетворюючи глибокий національний травматичний досвід на універсально зрозумілий наратив опору та відродження у світовому комунікаційному просторі. Завдяки гібридному підходу забезпечується одночасне охоплення аудиторії на емоційному рівні (через мистецтво) та раціональному рівні (через документальні дані).

Практичне значення дослідження полягає у наданні конкретної та чіткої методології створення експозицій нового покоління. Запропонована

методологія успішно інтегрує синтез мистецтва, згенерованого штучним інтелектом, та цифрових іммерсивних технологій (через аудіо-візуальний контент) як ефективний механізм для підтримки України. Розроблений гібридний артефакт може бути безпосередньо використаний Міністерством закордонних справ, культурними інституціями та волонтерськими організаціями на вітчизняних та міжнародних майданчиках, слугуючи не лише засобом меморіалізації, а й інструментом адвокації для залучення інвестицій та сприяння майбутній відбудові міст-героїв, підтверджуючи життєздатність та незламність української ідентичності.

Використання виставкового об'єкта «міст-героїв» у соціальних мережах утворює його як стратегічний інструмент соціальної комунікації, що трансформує локальні символи пам'яті у глобальний наратив стійкості, забезпечуючи синергію матеріального й цифрового вимірів та максимальну ефективність у сучасному інформаційному просторі.

Розроблена концепція «об'єктів візуальної пам'яті» забезпечує новий підхід до осмислення воєнного досвіду, трансформуючи його з пасивного свідчення у проактивний наратив стійкості. Гібридний виставковий елемент «міст-героїв», що поєднує фізичний артефакт і цифровий контент, постає як інноваційний інструмент публічної дипломатії та соціальної комунікації. Використання штучного інтелекту для створення художніх метафор і QR-коду як інтерактивного інтерфейсу дозволяє уникати травматичного реалізму та водночас забезпечує документальну глибину й емоційний резонанс. У соціальних мережах цей об'єкт масштабує локальні символи пам'яті, інтегруючи їх у глобальний наратив опору й відродження, що одночасно охоплює аудиторію на емоційному та раціональному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артефакти: навіщо вони потрібні і як вони допомагають у дослідженнях. Закони природи. Практична оцінка. URL: <https://outdo.ranok.cx.ua/psikhologiya/artefakti-navishho-voni-potribni-i-yak-voni-dopomagayut-u-doslidzhennyakh.html> (дата звернення 25.10.2025)
2. Битва за Маріуполь. Герої-захисники Азовсталі. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/news/bitva-za-mariupol-geroyi-zaxisniki-azovstali> (дата звернення 27.10.2025)
3. Бої за окружну та захоплення школи: як російські окупанти три роки тому проривалися до Харкова. Суспільне Харкова. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/398912-boi-za-okruzhnu-ta-zahoplenna-skoli-ak-rosiyski-okupanti-rik-tomu-prorivalisa-do-harkova/> (дата звернення 28.10.2025)].
4. Вичерпний посібник про те, як розшифрувати QR-код. MEQR. URL: https://me-qr.com/uk/page/blog/how-to-decipher-a-qr-code?srsltid=AfmBOorFofvF1N-NYfxcQeM0thRfdoZ6os60A5F3CddRADrwa_XkelXZ (дата звернення 24.10.2025).
5. Гаврилюк А.М. Архетипно-нарративний підхід до соціогуманітарного розвитку України в умовах воєнного стану. *Питання культурології*. 2022. № 40, С. 149-165. URL: <http://issues-culture-knukim.pp.ua/article/view/269369> (дата звернення 27.10.2025)
6. Голоси окупації. Волноваха. Свідомі. URL: <https://svidomi.in.ua/page/holosy-okupatsii-volnovakha> (дата звернення 28.10.2025)
7. Григорова З.В. Нові медіа, соціальні медіа, соціальні мережі – ієрархія інформаційного простору. *Технологія і техніка друкарства*. 2017. № 3 (57). С. 93–100. URL: <https://ttdruk.vpi.kpi.ua/article/view/115905> (дата звернення 30.10.2025)
8. Грицюк О. Чернігів-2022. Війна цивільними очима. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 256 с.

9. Звернення Президента з нагоди присвоєння почесної відзнаки «Місто-герой України» 16 містам. Офіційне інтернет представництво. Президент України Володимир Зеленський. URL:

<https://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-z-nagodi-prisvoyennya-pochesnoyi-vidzn-100481> (дата звернення 25.10.2025)

10. Легеза О. Концепція міфу у творчості Ролана Барта. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2019. Випуск 23, С. 54-59. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/23_2019/9.pdf (дата звернення 25.09.2025)

11. Марків О.Т., Григоренко І.В., Зарівна О.Т. Комунікація в метавсесвіті: парадигма імерсивної медіакомпетентності журналістів і філологів нового покоління. *Вісник гуманітарних наук*. 2025, № 12. URL: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/258> (дата звернення 23.11.2025)

12. Несен І. Структурно-семіотичний аналіз та його застосування в етнологічних дослідженнях. *Етнічна історія народів Європи*. 2008. Випуск 25. С. 37-43. С. 37. URL: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2008/25/articles/4.pdf>

13. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Пер. з фр. А. Рєпи. К.: ТОВ «Видавництво «КЛІО»», 2014. 272 с.

14. Переваги використання QR-кодів у творах мистецтва. Безкоштовний генератор QR-коду QRFY. URL: <https://qrfy.com/uk/qr-codes-on/art> (дата звернення 24.10.2025)

15. Погребняк І.В. Епістолярна комунікація: семіотичний вимір. *Інтегровані комунікації*. 2025. Випуск 2 (8), С. 55-60. URL: <https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/155> (дата звернення 25.10.2025)

16. Рік визволення: Чернігівщина. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vyzvoleni-regiony-materialy-do-richnyci-deokupaciyi/rik-vyzvolennya-chernigivshchyna> (дата звернення 28.10.2025)

17. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія. В. Азарова та ін.; за заг. ред. Л. Компанцевої. Київ: НА СБУ, 2021. 500 с. URL: https://msj.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/Stratehichni_komunikatsii_v_umovakh_hibrydnoi_viiny_-_pohliad_vid_volontera_do_naukovtsia.pdf (дата звернення 24.10.2025)
18. Три роки без окупантів. Як ЗСУ звільнили Херсон, ключові фактори успіху та що чекати далі? ВГОРУ. URL: <https://vgoru.org/analitika/tri-roki-bez-okupantiv-iak-zsu-zvilnili-xerson-kliucovi-faktori-uspixu-ta-shho-cekati-dali> (дата звернення 28.10.2025)
19. Що таке User-generated content (UGC) і для чого він потрібен: повне керівництво. CASES URL: https://cases.media/article/sho-take-user-generated-content-ugc-i-dlya-chogo-vin-potriben-povne-kerivnictvo?srsId=AfmBOooyNdF4nO1ze_zIGVHFn8P865vvzRyc-CyAf9kckDypFUsXEwPw (дата звернення 30.10.2025)
20. Що таке імерсійна комунікація? Істинні цінності. Плани зростання. URL: <https://yuchyk.druzhba.cx.ua/ukraincyam/shho-take-imersiyna-komunikaciya.html> (дата звернення 26.10.2025)]
21. Як Гостомель чинив опір окупації. Ukraïner: URL: <https://www.ukrainer.net/hostomel-opir/> (дата звернення 28.10.2025)

АНАЛІЗОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Воронік Д.С. Архетип культурного героя в українському візуальному мистецтві початку ХХІ ст. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Мистецтвознавство. 2016. Вип. 22. С. 221-226. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrkm_2016_22_40 (дата звернення 17.09.2025)
2. Іщенко Є.О. Концепція «місць пам'яті» П'єра Нора в контексті досліджень про колективну пам'ять. *Питання культурології*. 2020. № 36. С. 49-59. URL: <http://issues-culture-knukim.pp.ua/article/view/221044/221509> (дата звернення 27.09.2025)
3. Колесник Н.Є. Дизайн візуальних комунікацій: теорія та практика в умовах сьогодення. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки: збірник тез доповідей (електронне видання), 16-17 травня 2024 р. 2024. С. 54-57. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/40840/> (дата звернення 25.09.2025)
4. Куліш О. Архетипи інтернету в контексті сучасного культурного поля України. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія : Мистецтвознавство. 2015. № 1. С. 208-215. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUm_2015_1_32 (дата звернення 27.09.2025)
5. Культурологічна концепція як певна система поглядів. ОСВІТА.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/12048/> (дата звернення 25.09.2025)
6. Куцепал С.В. Політичний міф : версія Ролана Барта. *Гілея*. 2016. Випуск 112. С. 109-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_112_26 (дата звернення 25.09.2025)
7. Лисенко Л. Фотонаратив як чинник подолання травми свідка. *Communications and Communicative Technologies*. 2024. Вип. 24, С. 17-23. URL: <https://cct.dp.ua/index.php/journal/article/view/240/296> (дата звернення 23.09.2025)

8. Микитів Г.В. Феноменологічна концептуалізація архетипної символіки в масмедійному тексті : дис. канд. наук із соц. ком.: 27.00.01 / Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Дніпро, 2021. 235 с. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_615df74c58b37.pdf (дата звернення 17.09.2025)

9. Ожеван М. Глобальна війна стратегічних наративів: виклики та ризики для України. *Стратегічні пріоритети*. Серія: Політика. Стратегічні комунікації. 2016. № 4 (41). С. 30-40. URL: <https://ippi.org.ua/sites/default/files/ozevan.pdf> (дата звернення 07.10.2025)

10. Пушонкова О.А. Культуротворчий потенціал архайзації візуальності: образотворення, режими бачення, практики. *Культура і сучасність*. 2022. № 1. С. 62-69. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4359/> (дата звернення 17.09.2025)

11. Семіотичний метод аналізу змісту медіакommunікацій та Наративний аналіз. URL: <https://socio.karazin.ua/resources/3f1eeafbc5dc3bc339358546746ee6a.pdf> (дата звернення 07.10.2025)

12. Серажим К.С. Семіотичний аспект аналізу тексту. Електронна бібліотека Інституту журналістики. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1813> (дата звернення 07.10.2025)

13. Солодухіна Е., Зінченко А., Голіус В., О. Левадний. Концепції дизайну візуальних комунікацій у міському середовищі. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2021. Вип. 46. С. 80-87. URL: https://d3d.kname.edu.ua/images/Files/Publication_Soloduhina.pdf (дата звернення 15.09.2025)

14. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії : національна доповідь. Ред. кол.: С.І. Пирожков, О.М. Майборода, Ю.Ж. Шайгородський та ін.; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. К.: НАН України. 2016. 284 с. URL:

https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/civilization_Ukraine_site_210.pdf

(дата звернення 17.10.2025)

15. Черненко Т.В. Пріоритети державної інформаційної політики в умовах гібридної війни. *Стратегічні пріоритети*. Серія: Політика. Стратегічні комунікації. 2015. № 4 (37). С. 83-92. URL:

<https://ippi.org.ua/sites/default/files/ozevan.pdf> (дата звернення 17.10.2025)

16. Черненко Т.В. Сучасний вимір публічної дипломатії в системі стратегічних комунікацій. *Стратегічні пріоритети*. Серія: Політика. 2016. № 4. С. 64-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sppol_2016_4_10 (дата звернення 17.10.2025)

17. Яковленко Катерина. Є пам'ять стратегічна, а є тактична: Оксана Довгополова та Катерина Семенюк про те, як пам'ятати війну сьогодні. Суспільне. Культура. URL: <https://suspilne.media/culture/502378-e-pamat-strategicna-a-e-takticna-oksana-dovgopol-ta-katerina-semenuk-pro-te-ak-pamatati-vijnu-sogodni/> (дата звернення 20.09.2025)

18. ART OF WAR. URL: <https://artofwar.zone/uk/> (дата звернення 17.09.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А

Харків. Місто, яке бачило пекло, але не скорилося. Масштабні руйнування.

Гостомель. Там, де мрія була зруйнована, але воля перемогла.

Мариупольський Драмтеатр. Слово «ДІТИ» було замальовано кров'ю. Світ має пам'ятати це зло.

Азовсталь: територія, де сталь перевіряли вогнем і бомбами. Масштаб руйнувань свідчить про силу опору, який тут чинили.

Чернігів. Місто легенд і тисячолітньої історії, понівечене війною.

*Херсон. Звільнений, але не залишений у спокої.
Щоденні руйнування від російських обстрілів.*

Волноваха. Фотодоказ російських руйнувань.

Маріуполь. Руїни, в яких закарбована історія найбільшого героїзму.

Це не кінець, а свідчення незламності.

Гостомель. Зруйнована Мрія. Полотно, що зображує біль втрати нашого символу і мужність оборони Київщини.

Волноваха. Місто, якого більше немає... Візуалізація тотального знищення, щоб світ не забував про долю маленьких міст на лінії фронту.

Харків. Зруйнована інтелігенція. Масштаб знищення цивільної інфраструктури на полотні. Заклик до світу: захистити наші міста.

Чернігів. Тисячолітня історія під вогнем. Це полотно – доказ того, що агресор не поважає нічого, навіть визначні святині.

Херсон. Ціна свободи. Звільнений, але обстрілюваний. Холст передає біль від постійних руйнувань і незламну віру у мирне завтра.